

مشرق و مغرب

محل مطبعه و اداره :

جفـال اوغلانده امنيت
سندوغي جوارنده
شكول يقوشنده
۲۲ نومرو

اظهار :

مسلكمزه موافق آثار
جدیده مع الممنونیه
قبول اولنور

درج ایدله یین آثار اعاده اولنماز

دیر ، فلسفه ، علوم ، حقوق ، ادبیات ، تاریخ ، سیاست ، و بالخاصه احوال و شئونه اسلامیه و بحث ایدر و هفته ده بر نشر اولنور .

آبونه بدلی

صاحب و مؤسسلری :

در سعادتده نسخہ سی ۵۰ پاره در

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب
تاریخ تأسیسی

قیرله دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلنیر

۱۰ تموز ۳۲۴

سنه لکی	التی آیلانی	غروش
ممالک عثمانیه ایچون	۶۵	۳۵
روسیه	۶۰۵	۳۰۵
سائر ممالک اجنبیه	۱۷	۹

صوکره : « ایستدیککزی صوریکنز » بویوردی . بریسی (قالقوب)
 « بنم بابام کیمدر ؟ » دیدی . « باباک خذافه در » بویوردی . بر دیکری
 قالقوب : « یار رسول الله ! بنم بابام کیمدر ؟ » دیدی . « شبیه نک آزادلیسی
 سالمدر » بویوردی . عمر (بن الخطاب رضی الله عنه) وجه رسالتیندا
 هیده کی (غضب آثار) بی کورونجه : « یار رسول الله ! بز عزیز و جلیل اولان
 الله (تعالیه) توبه ایدیورز » دیدی .

۸۲ - ترجمه

انس (بن مالک) رضی الله عنہن روایت اولونیورکه :
 نبی محترم صلی الله علیه وسلم برسوز سویلدیکی زمان (ایجه آ کلا
 شلسون ایچون) اوچ کره تکرار ایدردی . (کذلک) بر قومک یاننه
 کلوب سلام ویردکری زمان ده اوچ کره سلام ویرردی .

۸۳ - ترجمه

ابوموسی (الاشعری) دن رسول الله صلی الله علیه وسلمک شویله
 بویوردینی روایت اولونیور :
 اوچ کشینک ایکیشر اجری وارد . بری اهل کتابدن اولوب ده
 هم کندی پیغمبرینه : هم ده محمد صلی الله علیه وسلمه ایمان ایدندر .
 دیکری عبد مملوکدرکه هم الله تعالیانک ، هم ده افندیلرینک حقنی ادا
 ایتدیکنده (اوده ایکی اجره نائل اولور) . اوچنجیسی اوپله برکیمسه
 درکه نزدنده تصرف ایده (بیله) جکی بر جاریه بولنورده آنی تأدیپ ،
 اما بک مکمل تأدیپ ایدر ، تعلیم ، هم ده بک مکمل تعلیم ایدر . آندن
 صوکرده آنی آزاد ایدوب تزوج ایدر . (ایشته) بویله سنکده
 ایکی اجری وارد .

احمد نعیم

نال [۱] سلون عما [۲] شتم . قال رجل من ابی . قال
 ابوک . عذافه . فقام آخر فقال من ابی یارسول الله . قال [۲]
 ابوک . سالم مولی شیبه . فلمسا رأی عمر مافی وجهه قال یا
 رسول الله انا نتوب الی الله عزوجل .

[۱] دیکر روایتده (قال للناس) [۲] بر روایتده الفسر اوله رق (عم)
 [۳] بر روایتده (فقال) .

۸۲ - صریح شریف

عن انس رضی الله عنه عن النبی صلی الله علیه وسلم انه
 کان اذا تکلم بکلمه اعادها ثلاثا حتی نفهم عنه واذا أتى علی
 قوم فسلم فسلم لهم سلام [۱] ثلاثا .

[۱] الله کی بخاری نه نه ایدنه (سلم علیهم) .

۸۲ - صریح شریف

عن ابی موسی رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله
 علیه وسلم ثلاثة اهم اجران . رجل من اهل الکتاب آمن
 بنبیہ برآمن ؛ حد صلی الله علیه وسلم والعبد المملوک اذا
 ادی دق الله تعالی وحق موالیه ورجل کانت عنده
 امة باؤها [۱] فادبها فاحسن تأدیبها وعلّمها فاحسن تعلیمها
 ثم اتوا فتن وجها فله اجران .
 [۱] بعض روایتده (یضرها) بوقدر .

سلامت و صحت

حریت و نفس

انسانلری قهر و تضییق آلانده ازمک ایچون انسانیتی تالیله
 پالیشان برؤسای و حانیه نک مراعت ایده جکی ال برنجی واسطه نفیس
 بشری حق و ایضیه سندن یموم بر اقق ؛ انسانلری فطرتک کینده
 بایینه ، توابع ایتیش اولدینی خصصه لک بویوکنندن تجرید ایتک ؛
 واکرم او قرقی ، اوخصائص مبعله بی طوغرودن طوغرویه کندی
 ید ، عرفانیه ، آله ارق هوسلری جبروتلری هانکی نقطه یمتایل ایسه
 اورابه سورهدکن بارز اولمشدر .

مشهور لاروس ک دیدیکی کبی « کور کورینه ایتانه جفک ! »
 سوزنی تلک تشکیک ایدن افرک هربری اوزرنده حاکم ؛ قانون
 عمومی ایدی . بوقانونی تنفی ایدنل هرکیمده ، روحنی باغلایان ، بو
 زنجیر ک ان اسارتدن قورتیلن ایچون اوفاجق بر حرکت حس
 ایتدیلرسه در حال اون دینسزک تهمتیله محکوم ایتدکن صوکره

اوزرینه آفاروزلر یاغدیره رق یاوجودینی یا قوب کولنی صاووردیلر ،
 یاخود حیوانلرک بیله توپلرینی اورپرته جک کونا کون اشکینجه لرله
 تعذیب ایتدیلر .

بو آدملر کندیلرنده جمعیت بشریه اوزرنده حق وصایت ادعا ایدرک
 چوجوقلرک تربیه سنی اوزرلرینه آلدیلر . زواللی معصوملرک الواح
 ساده خیالرینه دین نامنه بویوکندن صوکره اونلری کندی اراده لرینه تابع ،
 کندی مقصد فاسدلرینه خادم بر آلت بی شعور حالنه کتیره جک بریغین
 اوهام ، برسوری قواعد نقش ایتدیلر . سعادت ، یاخود شقاوت ابدیه نک
 بونلرک اراده سنه ، بونلرک مشیتنه باغلی اولدیغنی چوجوقلرک ذهنلرینه ایجه
 یرلشدیردیلر . « ولواتبع الحق اهواءهم لفسدت السموات والارض ومن فیهن »
 آرتق انسانلر مرپیلرندن اختراع ایتیش اولدینی قالبنه
 دوکولدی . زمان زمان بر صدای وجدانی کندیلرینی ارشاد ایتک
 ایستدکجه ، موجودیتلرینک بوتون ذراتنه وارنجیه قدر انطباع ایدن
 اوتلقینات ایله ، او اوهام ایله پرورده اولمش قلبلرینک الددرین کوشه
 لرندن قوپان برندا : « صاقین ها ! بیله یورمیسکز ؟ سزده نه جان اوله جق ،

نه وجدان . سزه لازم اولان آلدیغکز تلئیناقی کورکورینه اجرادر .
دیمکه باشلادی .

ایشته بوصورتله حریت نفس اولدیکی کبی بتون ملکات انسانیه بی
تربیه ایدن عقل و ادراک حریتی ده مماته محکوم اولدی . لیکن طبیعت
بشریه بوکا تحمل ایده مدیکی ایچون عزملر هیجانیه ، یورکلر غلیانه
کلدی ؛ خاطرات طالعانه لاندی ؛ سینهلر کین ایله ، حس انتقام ایله طو-
لدی ؛ جمعیتلر تفرقه یه دوشدی . انسانلر قلوبک غلیانیله قونوب حادثاتک
انقلابیه ایندیریلن برقازانک آلتنده کی اودون پارچه لرینه دوندی .
ارتق برسوری قانلی اختلاللر ظهوره کلدی که نه تصویره ، نه خیاله
صیغیان بوهرج و مرج تاریخه راز وقوفی اولانلرک معلومیدر .

جمعیت بشریه بی قید اسارتدن قورتاران صولتله باش کوسترمزدن
اول ، انسانلر هنوز لیلہ ظلمای ضلال ایچنده چالقانوب طورورکن
خالق حکیم عنایت الهیه سنی یالچین قیالرک آره سنده ، چوراق وادیلرک
اورته سنده یاشایان امت عربیه بی هجوم باطله قارشى ابدیامصون قاله جق
قدر محکم برطاقم قوانین حکمت ایله تهذیب جهته توجیه ایتدی . مراد
الهیه ده بوامت وحشیه بی یلداى جهالتده قالمش ملتله قارشى حقیقتی
حکیم جبارک لسان بلندیه تبلیغ ایده جک ، ارباب طغیانى قادر قهارک
یدانتقامیه تأدیب ایلیه جک برمات معظمه حائنه کتیرمک ایدی . ایشته
ملتله علم ازلی قدرتمده کندیلرینه تقدیر ایدیلن درجه عرفان ومدنیتی
احراز ایله کسب سکون ایتدکدن ، مسلمانلرک مابه القیام ا کوان برسر
اعظم خلقت ، مجموع حقائق محیط برکنز مخفی حقیقت اولمق اوزره
اعلایه چالیشدقلى کله علیای دینی تدقیقه تهالک کوستردکدن سوکره
اکلا دیارک : جانلر ویره رک ، قانلر دوکهرک ، دنیالر طولوسی شداند
اقتحام ایدهرک واصل اولدقلى حقائق اوتنه الیم الهیه نک برصورت
منعکسه سندن بشقه برشی دکلمش : « سزیمم آیتنا فی الآفاق وفی انفسهم
حتى یتبین لهم أنه الحق »

عصر حاضر علماسنک مباهی اولدقلى بوتون نظریات علم
وحکمتک اون درت عصر ، یاقین بر زمان اول مکه ، مدینه
وادیلری آره سنده یوکسلن برصورت بلندک صدا سندن بشقه برشی
اولدیغی مذاهب فلسفه اماملرینه ، انسانیت محبلرینه قارشى اثبات
ایتمک ایچون کلیکزده دین مبین اسلامک حریت نفس حقنده نه
سویلدیکنه باقلم : مسلمانلق اولاد یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر
وأثنی وجعلناکم شعوباً وقبائل لتعارفوا . « آیت کریمه سیله ، ثانیاً
« ان الله قد اذهب بالاسلام نخوة الجاهلیة وتفاخرهم بآبائهم لان الناس
من آدم و آدم من تراب واکرمهم عندالله ألقاهم - جناب حق دور
جاهلیته مخصوص اولان تکبری ، اصلتله تفاخری مسلمانلق واسطه سیله
آره دن قالدیرمشدر . زیرا انسانلر آدمدن کلور ؛ آدم ایسه طوبراقدن
یارادلمشدر . عندالله اک بیوک آدم اک متقی اولان آدمدر . « حدیث
شریفله مساواته اکمتین براساس وضع ایتمشدر .

ایشته بوسایه ده نجات کبی ، ثروت کبی ، یاخود بویوک برقیلیه
نسبت کبی اسباب امتیازدن برینه دایانه رق برکیمسه نک دیکرینه قارشى

فضل ورجحان ادعا ایده بیلیمسی امکانی ابدیاً قالمشدر . مسلمانلر
مدار تمایز اوله رق انجق اعمال فاضله بی ، فضائل عالییه بی ، انیشدر .
یوقسه قورو تفاخره ، سوزه هیچ برقیمت برمه مشدر .

جناب حق « ان اکرمکم عندالله اتقاکم » بویورییور . مع مافیه
بونک تقوانک ظاهرده کی افعاله ، عباداته باقهرق حکم اولک . بیله جان
ماهیتلردن اولدینی ، بونلرک هبسی عابدک قلبنده کوکله وب حقن
باشقه سنک معلومی اولمیان برعقیده باطله دن طولای محو اوایوبره جی
دیناً ثابتدر .

نته کیم قرآن مبینده « لایسخر قوم من قوم عسی أن یکنوا خیراً
منهم ولا نساء من نساء عسی ان یکن خیراً منهم . » نهی یارد اولمدر .
جناب پیغمبر ایسه « وان الرجل لیعمل بعمل اهل الجحیم حق لا یكون
بینها و بینة الا ذراع فیسبق علیه الکتاب فیعمل بعمل اهل النار فیدخلها
وان الرجل لیعمل بعمل اهل النار حتی لا یكون بینة و بینة الا ذراع فیسبق
علیه الکتاب فیعمل بعمل اهل الجنة فیدخلها . » بویورییور .

اعمال صالحه نک قبولی ، یاخود ردی یالکدن جناب خالده مخصوص
اولدینی جهته دین اسلام باشقه سنده کورولن تقوانک مقبولتله یاخود
مردودیتله حکم ایتک هیچ کیمسه یه جائز اولمایه جفتی اخطار ایا ییور .
بوتقوی انسانى صنوف بشرک کافه سنک فوقنده برمرتیه چنارسه بیله
ینه حکمی خالق حکیمه برابق لزومنی آلمیم ایدیور . جناب پیغمبر
« دعوا المحدثین لیتحکموا لهم بحجة ولا بنار حتی یأولن الله » والذی
یقضی بینهم یوم القیامة » « ویل للمتألین من امتی الذین یأولون » ذل للجنة
وهذا للنار . » بویورییور .

دین اسلام مسلمانلردن هیچ رصنفک حضور شه یعتده حیثیتجه
اک اشاغی طبقه دن بر مسلمانانه تفوتی تأمین ایده جک هیچ امتیاز
ویرمه ش ، طانیامشدر . بالعکس بارکاه رحمتی هرکسه بر سورتده
آچمش ، هرکسک او قبودن کال برستی ایله کیرمسنه مساعده ایتمشدر .
هم بودخول ایچون کتاب الله الیه سنت رسولن باشته دلیلله حاجت
براقامشدر .

یالکدن بو قدرلده اکتفا ایتیه رک باشقه لرینی ، عادت ایدییه
یاخود شقاوت سرمدیه یه سوق ایده بیلیمک داعیه سندن بولمقدن سائر
انراک حائز اولدینی برحق کز دیسنه اسناد ایتک درکلر نه دوشمه دنده
بزی صـوک درجه ده تحذیر ایلیمشدر (من قال انا عالم فهو جاهل)
ایله (اخوف ما اخاف علی اثنی رجل یتساءل القرآن یضعه) غیر
مواضعه ورجل یدعی انه احق بهذا الامر من غیره) حدیث شریفلری
انسانى بویله بر کرپوه هـالاکدن تخلیص ایچون بر ملک الصیانه قدر
لطف وحمایتی متضمن جوامع الکلم احمدیه ددر .

دین اسلام شو حقیقتی اکیا بیان ایتمشدر که روز جزاده انمانه
عمل صالحدن بشقه سنی فائده ویرمز . مکتسبات ذاتیه ندن بشقه سنی
آنی غائله عذابدن تخلیص ایده ن . بیوک بر عائله یه مذنب اولر ،
بر متنفذک حمایه سنده بولمق باعث نجاتی اوله ماز . جناب احکام الحائزین
(وان لیس للانسان الا ماسی وان سمیه سوف یری) ، (الا انساب

اصلاح مدارس

بوگون نه صورتله قابل اوله بیلیر ؟

فیض مشروطیته نائل اولدیغمز کوندنبری ، حیات عثمانیه به تعلق ایدن ایکی اساسلی مسئله نك حلی ایچون پك چوق فکر لر صرف اولندی ؛ پك چوق مقاله لر یازلدی : بری ، اصلاح مدارس ، دیکری ، تعمیم معارف . بوایکی مسلك اربابی ظلمات استبداددن هنوز حقیقه لری سببیه صرف کندی محیطلری بیلورلر ، محیطلری دوشونورلر ، محیطلری نه عائد بیان افکار ، اجاله اقلام ایدی سورلردی که طبیعی بو بر حقیقت دکلدی ، بلکه حقیقتیه ایصال ایده جك یوللری ارشادیرمقدن عبارتدی . چونکه اصلاح مدارس ایله تعمیم معارف بشقه بشقه شیلر اولدیغنی ظن ایدیورلردی . ایکی اوچ سنه دنبری وقوع بولان تصادم افکار نتیجه سننده ، بولرک یکدیگری نه بیگانه اولمادی ، بلکه بری برینک متممی ، لازم غیر مفارقی اولدیغنی بیدری آ کلاشیلغمه ، مکاتبه مدارس بیننده عموم و خصوص من وجه اولدیغنی تظاهر ایتمهک باشلادی : ایشته بو حقیقتک انکشافه یوز طومقه سی ، داعیلرندهده بوباید عاجزانه برقاچ سوز سویله مک شوقی اویانیدردی . شویله که :

احکام الهیه نك ، کرکی کی تبلیغ وافهامی ، « واعدوا ... » امر جلیل سبحانینک اجرا وایفاسی آنجق فنون جدیده ایله قابل اوله بیهلر جکندن ، اسلامیت نقطه نظرندن ، فنون جدیده تحصیل ضرورت صیره سنه کچمش اولدیغنی درپیش ایدهرک اسلاف کرامک یابدیغنی کی فنون حاضره - لزومی قدر - مدارس پروگراملرینه ادخال ایدلمی . اصول تدریس واداره خصوصنده یابیلاں تجربه لر نتیجه سننده اتخاذ اولنان تدابیرک انفع اولان جهتلری « الحکمة ... » دیهرک آنلوب مدارسک امر تدریس واداره سی تنظیم واصلح ایدلمی ، بناء علیه مدارسده تدریسات ، تقسیم اعمال قاعده سنه توفیقاً اجرا ایدیلهرک هر درس متخصصنه تودیع ایدلمی و معارفده اولدیغنی کی درت دوره یه تقسیم ایدلمی : دوره اولی ، ابتدائی ؛ دوره ثانیه ، رشدی ؛ دوره ثالثه ، اعدادی ؛ دوره رابعه ، عالی (دارالفنون شعباتی) . کویلرده وکوچک قصبه لرده کی مدارسده یالکز دوره اولی ، ولایتدن ماعدا اولان بیوک قصبه لرده ، اولی و ثانیه ، ولایتده ، اولی ، ثانیه و ثالثه ، درسعادتده اولی ، ثانیه ، ثالثه و رابعه تدریساتی تعقیب ایدلمی . دوره اولی ده ، علوم عربیه وشرعیه نك الحجل متتاریله دارالمعلمین ابتدائینک اک مهم درسلری عملی صورتده تدریسی ایدلمی ، دوره ثانیه ده ، علوم عربیه وشرعیه نك مفصل متتاریله دارالمعلمین رشدینک اک مهم درسلری ینه عملی صورتده تدریس ایدلمی . دوره ثالثه ده ، علوم عربیه وشرعیه نك شرحلریله دارالمعلمین عالینک اک مهم درسلری ، عملی و نظری صورتدهده تدریس ایدلمی .

دوره رابعه ده (دارالفنونده) ، احتیاجات حاضریه کوره مختلف شعبه لر اچیلهرق هر شعبه ده ، قرائت ، تفسیر ، حدیث ، ادبیات ، کلام ، حکمت ، اصول ، فقه ، حقوق ، سیاست ، الخ کی علوم شرعیه وفنون

بینهم یومئذ ولایتساءلون) بیوریور . جناب رسول رب العالمین (یاعباس ویا صفیه عمی النبی ویا فاطمه بنت محمد انی لست اغنی عنکم من الله شیاً ان لی عملی ولکم عملکم) وعظ مؤثریله خاندان رسالت افرادینک بیهلر کندی عمللرندن بشقه هیچ بر شیدن امیدوار اوله ما . جغنی تبلیغ بیوریور .

ایشته بوسبیدن طولاییدرکه اوامر الهیه ده کافه افراد بشر علی السویه مخاطب طوطلمشدر . خطابات الهیه جمعیت انسانیه اعضاسنک ان بیوکنی مکلف ایتدیگی شیلرک کافه سبیلله انک کوچوکنی ده مکلف ایدیور . طرف جلیل نبوتدن (کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیته) بیوریلیو . ر . ایشته بو قواعد متینه سایه سننده درکه امت محمدیه افرادی شریعتدن بشقه هیچ بر قید ایله خصائص نفسانیه سی مقید کورمز . اوقانون اکملک خارجنده کندیسنه ایدیلهرجک تلقینات مضریه اصلاقولاق ویرمز . میزان ترقی و تعالی الندهدر . کیمسه نك دلالت وارشادینه بویون اکمه محکوم اولماز . زیرا بیلیرکه یابدیغندن مسؤل یگانه کندیسیدر . کندیسنی سوق و اداره ایده جک کیمسه نه قدر عالی اولورسه اولسون مسؤلیت اعمالی آکا عطف ایده مز .

اخوت بشریه روابطی بو کی متین اساسلره پایدار اوبیلیر . افرادک مساوات حقوقی بویه فکرلره تأیید اولنه بیلیر . بوکی قواعد اسلامیه سایه سننده سواد اعظم بر طائفه قلبیه نك آغزینه باقهرق هر نه دیرسه ، هر نزه سوروکلرسه کور کورینه اویمقدن قورتیلور . بو کی قواعد سایه سننده مساوات بشریه کندیغنی کوستیر . مساواتک نتایجی ایسه پك بیوکدر . حقوق و واجباتک بیلنمسی ایچون ایلک قدمه ، عدالتی تقرر ایچون صوک درجه مساواتدر . مساوات عدالت حقیقیه ایله امتنک قاننی قورودان ، کیمکلرینی قیران عدالت کاذبه نك بیننی تفریق ایچون انک طوغری بر میزاندر .

نابولون « مساوات کرک اقوام ، کرک افراد بیننده عدالتک منبعیدر . » ، فیلسوف شهر « فوندرسه » ده « انسانلر بیننده مساوات طبیعی - که حقوقلری طانیق ایچون ایلک قاعده بودر . - کافه اخلاق حمیده نك اساسیدر » دیمشدر .

بو بحثمه ختام ویرمزدن اول شوراسنی اخطار ایده لمکه اوروپا اقوام متمنده سنک الیوم بهره مند اولدیغنی مساوات پك اوقدر اسکی برشی دکلدر . کچن عصرک اواخرنده پك چوق فداکارانه انجق بونی استحصاله موفق اوله بیلدیلر . فیلسوف « فرانک » « یارم عصردن بری اوروپا اقوامندن بعضیسنده تأسس ایدن مساوات مدنیه اقوام سائر بیننده تدریجاً انتشار ایتمهکدهدر » سوزیه کندی زماننده بو نعمتن بتون اوروپانک هنوز بهره مند اوله مامش اولدیغنی ایما ایدیور . بزه کلنجه تحدیث نعمت ایچون « الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کننا لنهتدی لولا ان هدانا الله » آیت کریمه سنی تلاوت ایتسه ک حقمن

محمد عاکف

یوقیدر ؟